

Olajból állatkert

Az Egyesült Arab Emírátsok neve egyre gyakrabban szerepel a világsajtó híryagaiban, aminek oka nem a háború, hanem az a hihetetlen gazdasági fejlődés, ami a sivatagi emírátsokat virágzó országgá tette. Na, de mi a helyzet a környezetvédelemmel? Ennek próbáltunk utánajárni

A Dubai csillogó világába érkező természetbúvár először csak a hatalmas építkezéseket, az egyre terjeszkedő várost és a forgalmat látja. Sivatagi ökoszisztémának nyoma sincs. A turisták csak legyintenek: ugyan mi él itt, a sivatagban? Most legalább locsolják a fűvet, és zöldül az egész. – állítják biztosan. Ám az Emírátsok világa nem csak ebből áll. Vannak itt hegyek, homokdűnék, tengerpartok, és az ezekben otthonra találó különféle élőlények is. Az Arab-félsziget élővilágának legismertebb tagjai a solymá-

szat révén elhíresült ragadozó madarak, és természetesen a teve, de a sivatagi táj ennél többet rejt. A legtöbbször rejtett életmódot folytató sivatagi állatvilágot azonban nem vadon, hanem a világszínvonalú állatbemutatók egyikében ismerhetjük meg. Ezekből most kettőt kerestünk fel.

Desert Park

Dubai tőszomszédságában, Sharjában a helyi herceg támogatásával, mintegy tíz éve alakult egy tenyészközpont, amely jelenleg

Desert Park néven fut, és egy gyerekállatkertet, egy kis természettudományi múzeumot, egy állatkertet és a közönség által nem látogatható tenyészközpontot rejt. A helyi pénzből, külföldi segítséggel létrehozott park célja az Arab-félsziget sok tekintetben egyedülálló állatvilágának bemutatása, és egy olyan háttértenyésztés felállítása, amely az esetleges visszatelepítések alkalmával biztosíthatja az adott faj fennmaradását. A félsziget legritkább állatai a vadászat miatt erősen megcsappant állományú arab nyársasantilop (*Oryx leucoryx*), az arab thar (*Hemitragus jayakari*), az arab leopárd (*Panthera pardus nimr*) és az észak-afrikai gepárd (*Acinonyx jubatus soemmeringi*), de számos kisragadozót, madarat, hüllőt, kétéltűt, sőt halat is a kipusztulás veszélye fenyeget.

A sivatagi forrásból a látogatók egyenesen egy légkondicionált épületbe érkeznek, ahol gyönyörű terráriumsor fogadja őket, bemutatva a sivatagos vidék gyilkjait, mérgeskígyóit és a vádik (aszóvölgyek) varangyait. Az éjszakai házba érve először a rágcslók (futó-, ugró- és versenyegérfajok), majd a jellegzetesen hosszú fülű sünök (*Hemiechinus*, *Paraechinus* sp.)

következnek. Ezt követően hatalmas terem-be lépünk, ahol sivatagi madarak repkednek fejük felett, és **sivatagi nyulak** (*Leporidae*) szaladgálnak. A folyosó itt kiszélesedik, nagyobb bemutatókhoz érünk, ahol **arab vadmacskák** (*Felis silvestris gordonii*) rohanágnak kölykeikkel. Ezek a ritka macskák

futói. A sharjai intézmény elsősorban a ragadozók tenyésztésében ért el sikereket. A több tucat példányból álló tenyészet alapját kobzott és vadon befogott állatok alkotják, és a szomszédos országok hasonló intézményeivel folytatott cserék által frissítik. Sajnos a gepárdok hiába szaporodnak si-

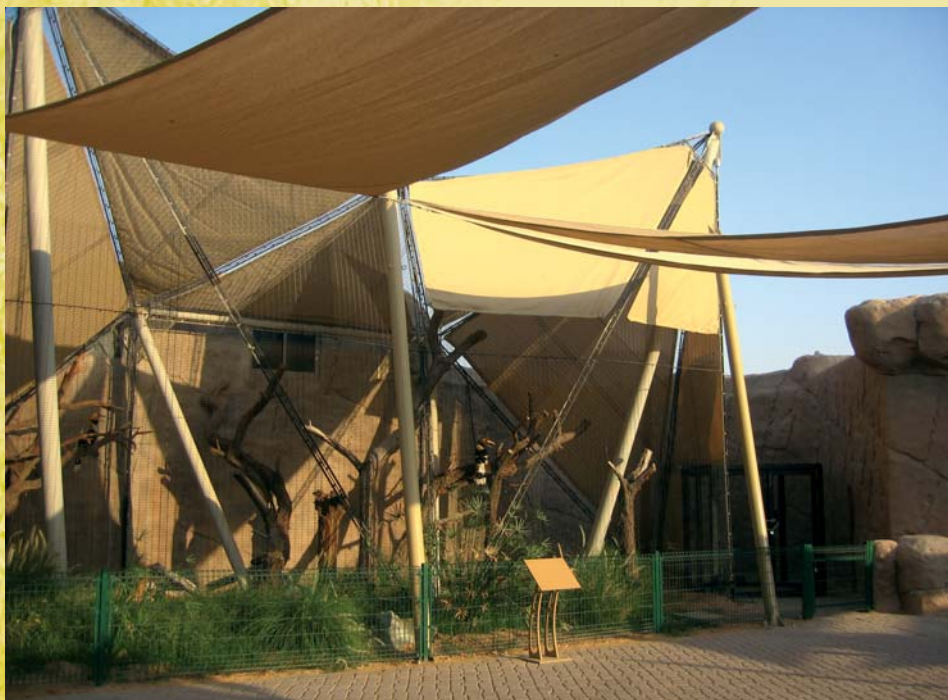
vadon pedig alig 50-200 példány élhet. Az Arab-félszigeten az utolsó bizonyított észlelés az 1970-es években volt, az állatokkal egy vadász golyója végzett.

Al Ain Zoo

Az ománi határnál fekvő Al Ain város élete sokkal nyugodtabb, mint a felpörgött Dubaié. Errefelé csak kevés nem arab turista jut el, a város mégis fenntart egy hatalmas állatkertet, amely joggal mondható a világ egyik legjobb állatkertjének.

A tágas parkoló felől belépve rögtön egy társas patáskifutó tárul elé, amelyben együtt élnek az Arab-félsziget olyan ritkaságai, mint a **hegyi gazellák** (*Gazella gazella cora*), a **golyvás gazellák** (*Gazella subgutturosa marica*) és a nyársasantilopok. A nehezen tartható arab thar itt is látható, akárcsak a hatalmas szarvakkal rendelkező **núbiai kecske** (*Capra ibex nubiana*), amelynek több példánya is békésen szemlélődik a kifutójukba helyezett hatalmas sziklákról.

Az állatkert felvirágzása a közelmúlt fejlesztéseinek is köszönhető, a látogatottságot egyszerű ötletekkel sikeresen növelték. A napközben érkező látogatók kényelmét – akárcsak például az USA délnyugati

elég jól szaporodnak fogságban, és értékes cserealapot képviselnek az állatkertek között. A folyosó végén beltéri étterem, körben panorámaablak, a végtelenbe nyúló kifutóban a környéken élő patások vidám csapata rohangál. Sajnos, a kormányzati tulajdonban álló Desert Park bemutatóiban tilos a fotózás, amit a vakuk zavaró fényével indokolnak...

A bemutatóban minden fajt csak pár példány képvisel, a háttértenyészet azonban ennél jóval többet tartalmaz. A gondozott gyepvel körbevett kifutókban egymás után sorakoznak a gepárdok, párducok, gazellák, nyársasantilopok és egyéb ritkaságok ki-

keresen, a jelenleg 38 példányos állomány visszatelepítésére még nem jelöltek ki táplálékállatban gazdag, védett területet. A helyzetet bonyolítja, hogy az egykoron Dél-Afrikától Indiáig elterjedt ragadozó élettere annyira beszűkült, hogy állománya több kisebb populációra szakadt, melyeket a taxonómusok ma már külön alfajokként tartanak számon. Vajon melyik alfaj élhetett az Arab-félszigeten? Az Algériában, Csádban, Maliban, Nigerben és Egyiptomban fennmaradt észak-afrikai, vagy az **ázsiai gepárd** (*A. j. venaticus*), amely már csak Irán középső vidékének lakója? Sajnos ez utóbbiból jelenleg fogságban egy sem,

részének hasonló éghajlatán fekvő, sivatagi állatkertjeiben – a gyalogutak fölé szerelt árnyékolók és enyhe vízpermet szolgálja. Ám a déli hőség még így is elviselhetetlen, ezért a nyitvatartási időt a lakosság életritmusához alakították. Errefelé természetes a napközbeni több órás szieszta, amikor még az üzletek is bezárnak, és „megáll az élet”, naplemente után viszont az emberek ezrei özönlenek az utcára, és aktív nézelődésbe, vásárlásba, közösségi életbe kezdenek. Nincs ez másként az állatkertben sem. A kifutók elé szerelt fényvisszaverő vásznak enyhe, szórt fényvel árasztják el a kifutókat, ami az állatokat még nem zavarja, de jobb

betekintést nyújt a sötétedés után érkezők számára, akik este tízig tartalmasan tölthetik itt idejüket. Mindennap este nyolckor tradicionális zenével aláfestett, izgalmas madárbemutató várja a solymászatot kedvelő arab vendégeket. Habár a kairói állattal ellentétben nem tartanak például jegesmedvét, ám a sivatagi környezettel járó nagy meleg még az afrikai szavannák állatait is megviseli. Az ő kényelmüket nagy vízesmedencék, csordogáló vízfolyások és hűs árnyékot biztosító datolyapálmák szolgálják. Ezek alatt pihen a korábbi bemutató örökségeként itt maradt népes jaguársereg (*Panthera onca*), a pumák (*Felis concolor*) és a sivatagos környezetben is élő szíriai barnamedve-pár (*Ursus arctos syriacus*). Az éghajlat és a rendelkezésre álló terület mérete ideális a nagytestű afrikai patások bemutatására. Ezek közül kiemelném a

núbiai zsiráfokat (*Giraffa camelopardalis camelopardalis*), de hamarosan orrszarvúakat is kapnak.

Természetesen az állatkert nemcsak bemutató célokat szolgál, hanem a sharjai tenyészközponttal és más állatkertekkel szorosan együttműködve tenyészt és telepíti vissza az arab ország szimbolikus jelentőségű állatát, az arab nyársasantilopot. Új otthonuk a Abu Dhabi emírségben körberített, 10000 km²-es védett terület, ahol – ellentétben a szomszédos Omán *Oryx Rezervátumával* – az állatok biztonságban érezhetik magukat. Az ománi rezervátum egykoron az Unesco Világörökség Listáján is szerepelt, majd onnan elsőként le is került. Ennek oka a rezervátum gondatlan kezelése nyomán elharapódzó orrvadászat, amely a visszatelepített oryxok létszámát pár év alatt a töredékére csökkentette.

Mivel Omán élen jár a környezet védelmében, most próbálja jóvátenni ezt a hibát. Az arab nyársasantilopot hivatalosan 1972-ben vadon kipusztultnak tekintették, jelenleg az Emírátsok területén kb. négyezer példányuk él. Az Al Ain Zoo hasonló sikereket ért el az **észak-afrikai kardszarvú nyársasantilop** (*Oryx dammah*) tenyésztésében is, ami felveti e faj visszatelepítésének ötletét is.

A **sivatagi macskák** (*Felis margarita harrisoni*) beltéri, üvegfalú, aránylag tágas kifutója a látogatók folyamatos zivaja miatt elvileg nem kedvez e félének macskafaj szaporításának, de a nőstény évek óta dacol ezzel, és minden évben pár újszülöttem lep meg gondozóit. Talán nem is sejtí, hogy ezzel saját fajának fennmaradását szolgálja.

Habár a kistestű macskaféle visszatelepítése még várat magára, a kutatók sokat tanulhatnak a fogságban élő példányok viselkedéséből.

Rövid megállónk után Omán felé indulunk, amiről egy későbbi számban írunk. Most inkább azt ajánljuk, hogy a Dubai-ban tett népszerű bevásárlóközutak során, aki teheti, szánjon rá időt, és keresse fel a fent említett intézmények valamelyikét, hogy jobban megismerje az üresnek és kietlennek hitt sivatagok életét.

*írta: Buzás Balázs
fényképezte: Buzás Balázs és Gulyás Eszter*

A cikk elkészítéséhez nyújtott segítségért külön köszönet Mark Craignek, az Al Ain Zoo igazgatójának.